

διαλύεται! Ἐμμενεν ἐκεῖ εἰς τὸ μέσον τῆς πλατείας μὲ τὰς χεῖρας κρεμαμένας, βλέπων τὰ νῶτα τοῦ ἀπομακρυνομένου Κου Μητροφάνου.

— Πρέπει νὰ ἴδω τὸν Λιάκον, εἶπε καθ' ἑαυτόν. Ἀλλὰ πού νὰ τὸν εὔρω τώρα;

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ὁ κώδων τῆς Μεταμορφώσεως ἐσήμανε τὰς δώδεκα, καὶ ὁ καθηγητὴς ἐνθυμήθη πρῶτον μὲν ὅτι τὸν ἐπερίμενε τὸ πρόγευμα εἰς τὴν οἰκίαν του, δεύτερον δὲ ὅτι ὁ Λιάκος ἔτρωγε συνήθως εἰς ξενοδοχεῖον ὅπισθεν τῆς πλατείας κείμενον. Ἐπορεύθη λοιπὸν πρὸς τὸ ξενοδοχεῖον καὶ πράγματι, συνητήθη πρὸ τῆς θύρας τοῦ ξενοδοχείου μὲ τὸν πρωτοδίκην.

— Ὡ ἀδελφέ, ἀνεφώνησεν, ὦ ἀδελφέ!

— Τί συμβαίνει, ἠρώτησεν ὁ Λιάκος ἀνήσυχος. Τί ἔπαθες;

— Τί ἔπαθα; Ὅ,τι ποτὲ δὲν ἐπερίμενα! Ἐζήτησα τὸν Μητροφάνην νὰ μοῦ δώσῃ τὴν κόρην του καὶ ἀντὶ νὰ μοῦ...

— Ἐζήτησες τὴν κόρην του!

— Μάλιστα. Τί θαυμάζεις;

— Δὲν μοῦ ἔλεγες χθὲς ὅτι ποτέ...

— Αἶ, καὶ τί μὲ τοῦτο; Ἐσκέφθην τὴν νύκτα καὶ ἐπέισθην ὅτι πρέπει νὰ νυμφευθῶ καὶ οὔτε θὰ εὔρω ποτὲ καλλιτέραν γυναῖκα.

— Ἄκουσε, Πλατέα, εἶπεν ὁ Λιάκος μετὰ προφανοῦς συγκινήσεως. Τί ἐσκέφθης τὸ ἔννοῶ, διότι σὲ γνωρίζω. Ἀλλὰ δὲν ἤμπορῶ νὰ δεχθῶ ἐκ μέρους σου τοιαύτην θυσίαν.

— Τί θυσίαν, καὶ ποῖος σ' ἐρωτᾷ νὰ δεχθῆς ἢ νὰ μὴ δεχθῆς; Ἀπεφάσισα νὰ τὴν πάρω διότι θέλω νὰ νυμφευθῶ, καὶ θὰ τὴν πάρω! Καὶ ἂν δὲν εἶναι μὲ τὸ θέλημα τοῦ πατρός της, θὰ τὴν κλέψω! Ἴδου!

Καὶ ἐξηκολούθησε διηγούμενος μετὰ ζωηρότητος τὸν μετὰ τοῦ Κου Μητροφάνου διάλογον. Ὁ Λιάκος ἤκουε μειδιῶν. Ἀπὸ χθὲς καὶ οὗτος ἐσκέπτετο περὶ τοῦ συνοικεσίου τούτου, ὅσον δ' ἐσκέπτετο τὸσον τὸ εὔρισκε καλὸν καὶ ἀρμόστον. Ἐξετάζων δὲ τὸν ἑαυτόν του ἐπέιθετο ὅτι δὲν ἐπηρεάζετο ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ ὑπερникηθῆ τὸ ἐμπιδίζον τὴν ἰδικὴν του εὐτυχίαν πρόσκομμα, ἀλλ' ὅτι πραγματικῶς καὶ ὁ φίλος του καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς ἐρωμένης του δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ ζήσωσιν εὐτυχεῖς συνενούμενοι. Περὶ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ Κου Μητροφάνου δὲν εἶχεν ἀμφιβολίαν. Τὸ ζήτημα τῆς πρεσβείας τὸν ἐφόβιζεν ὀλίγον, ὕστερον μάλιστα ἀπὸ τὴν ἀπαρέσκεϊαν μὲ τὴν ὁποίαν παρεδέχθη τὴν ἀνάμιξίν του ὁ πατὴρ τῆς νύμφης. Ἀλλὰ πῶς ἠδύνατο νὰ μὴ ἀναδεχθῆ τὴν ἐντολήν; Ὑπεσχέθη νὰ ἐπισκεφθῆ αὐθημερὸν τὸν Κον Μητροφάνην, τὸ δ' ἐσπέρας νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κου Πλατέα διὰ νὰ κοινοποιήσῃ τὸ αἶσιον ἀποτέλεσμα τῶν διαπραγματεύσεων.

(Ἐπεται τὸ τέλος)

Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΥΠΟΪΑ

Ὅσακις ἐπισκήψῃ δυστύχημά τι, ἀδιάφορον ἐν οἰδηήποτε τοῦ κόσμου μέρει, αἱ ἐφημερίδες πρῶται ἀναγγέλλουσιν αὐτό, παραρομῶσαι ἅμα εἰς εὐποϊαν δημοσίαν, ἐθνικὴν, ἢ διεθνή. Αἱ τοιαῦται τοῦ τύπου ἐπικλήσεις πρὸς ἀρωγὴν μετὰ μεγάλην θεομηνίαν, χρονολογούνται, καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς μᾶλλον πεπολιτισμένοις ἔθνεσιν, ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τοῦ δεκάτου ὀγδοῦ αἰῶνος.

Κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, δύο μεγάλαι συμφοραὶ ἐνέσκηψαν, ἡ μὲν μία ἐν Γαλλίᾳ, ἡ πανώλης τῆς Μασσαλίας, ἡ δ' ἑτέρα ἐν παρακειμένη χώρᾳ, ὁ σεισμὸς τῆς Λισβῶνος. Ἐνδείξεις ἀφοσιώσεως δὲν ἔλειψαν κατὰ τὸν λοιμὸν τῆς Μασσαλίας, οὔτε ἐκ μέρους τοῦ κλήρου, οὔτε ἐκ μέρους τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἐγχωρίων ἀρχῶν οὔτε ἐκ τῶν ἐκ Παρισίων καὶ Μομπελιὲ σταλέντων ἰατρῶν. Ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις ἀπέστειλε βοήθειαν τινὰς ἐκ Παρισίων εἰς τὴν δυστυχεῖ Προβοηκίαν. Ἀλλὰ πλὴν τῆς ἐπισήμου ταύτης ἀρωγῆς, ἐκτὸς τῶν ἀτομικῶν ἐνδείξεων ἀφοσιώσεως, ἐν τοῖς συγχρόνοις χρονικοῖς δὲν ἀναφέρεται ὅτι ἐγένετο ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ πολλῶν εἰσφορᾶ πρὸς ἀρωγὴν τῶν Μασσαλιωτῶν.

Βραδύτερον ὁ σεισμὸς τῆς Λισβῶνος πολλὰς ψυχὰς αἰδι προέλαψεν ἐν οἷς καὶ τὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ γάλλου δραματικοῦ Ραχίνα. Βεβαίως ἡ ἐκ τοῦ δυστυχήματος ἐντύπωσις ἦτο μεγάλη καὶ ἐκτὸς τῆς Πορτογαλλίας, πρὸ πάντων δ' ἐν Γαλλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ. Ὁ σεισμὸς μάλιστα οὗτος ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς πλείστας φιλοσοφικὰς συζητήσεις. Ὁ Βολταῖρος ἐποίησε ποιήμα τι δι' οὗ κατέκρινε τὴν Πρόνοιαν, πρὸ πάντων δὲ τοὺς ἀδεξίους αὐτῆς συνηγόρους· αἱ ἐφημερίδες ἔγραψαν τότε λεπτομερῆ τῆς μεγάλης καταστροφῆς εἰκόνα, ἀλλ' οὐδεμία οὐδαμοῦ ἐγένετο ὑπὲρ τῶν θυμάτων τοῦ σεισμοῦ ἐπίκλησις. Οὐδεμία ὀρμὴ διεθνοῦς συμπαθείας ἐξεδηλώθη. Ἡ Λισβῶν βεβαίως ἐνεκα τῶν τότε τῆς συγκοινωνίας μέσων ἦτο ἀπώτατα τῶν Παρισίων. Ὁ σεισμὸς τῆς νήσου Ἰσχίας εἰ καὶ ὀλιγωτέρας ἐπενεγκῶν ζημίας συνεκίνησε περισσότερον τὴν Εὐρώπην πρὸ τιτων ἐτῶν, διότι ἐνεκα τῆς συγκοινωνίας ἐθεωρήθη ὑπὸ πάντων ὡς οἰκεία.

Μόνον περὶ τὸ τέλος τοῦ δεκάτου ὀγδοῦ αἰῶνος βλέπομεν τὴν δημοσίαν εὐποϊαν ὀργανοῦσαν ἑράνους. Τότε συγχρόνως ἤρξαντο αἱ ἐπικλήσεις τοῦ τύπου πρὸς ἀγαθοεργίαν ὡς καὶ εἰσφοραὶ καὶ θεατρικαὶ ὑπὲρ αὐτῆς παραστάσεις. Τὰ βέθηλα ἑλκτῆρια τῆς ἡδονῆς ἢ τοῦ κέρδους ἐτέθησαν εἰς ἐνέργειαν ὑπὲρ δημοσίων συμφορῶν.

Ἡ ὅσον ἐνεστι μείζων δημοσιότης, ἡ ἐπίκλησις πάσης συμπαθείας ὑπὲρ τῶν θυμάτων οἰκασ-

δήποτε καταστροφῆς εἶνε τὸ πρῶτον μέσον πρὸς ἐξέγερσιν τῆς δημοσίου ἀγαθοεργίας. Πράγματι πῶς νὰ συγκινήθῃ τις καὶ νὰ βοηθήσῃ δυστυχήματα ἄπερ ἀγνοεῖ; Ὁ τύπος διὰ πάντων αὐτοῦ τῶν ὀργάνων καὶ αἱ γνωστοποιήσεις καλοῦσιν ἐπανειλημμένως τὴν συμπάθειαν ὑπὲρ τῶν θυμάτων συμφορᾶς τινος. Αἱ ἐφημερίδες οὐ μόνον τὴν ἐπίκλησιν ταύτην ποιοῦσι, συγκινοῦσαι συνήθως, ἀλλὰ δημοσιεύουσ· καὶ κατάλογον τῶν εἰσφερόντων καὶ τῶν εἰσφορῶν. Καὶ ἡ ματαιότης ἀναμφιβόλως ἐπιδρᾷ ἐν μέρει, ἀλλὰ προκύπτει ἄμιλλα ὑπὲρ τῆς δημοσίας εὐεργεσίας τρεπομένη. Ἄλλως ὁ θέλων νὰ εἰσενέγκῃ χωρὶς νὰ γνωσθῇ δὲν εἶνε ἐλεύθερος νὰ πράξῃ τοῦτο ἀνωνύμως;

Πλὴν τῶν διὰ τῶν ἐφημερίδων εἰσφορῶν ὑπὲρ τοιούτων εὐεργετικῶν σκοπῶν ὀργανώθησαν ἔκτοτε δραματικαὶ παραστάσεις, συναυλῖαι, χοροὶ, ὑπαίθρια ἑορταί, καλλιτεχνικαὶ ἐκθέσεις, ἱστορικαὶ ἰππηλασίαι καὶ ταυροδρομίαι ἔτι.

Πᾶσαι αὗται αἱ τὴν ματαιότητα διαθροῦνται ἐπιδείξεις, αἱ ἑορταὶ αὗται, αἵτινες ἐπιδιώκουσι τὴν διασκέδασιν ἢ τὸ κέρδος, ἐλαττοῦσι βεβαίως κατὰ τι τὴν ἀξίαν τῆς εὐεργεσίας. Ἄλλ' ἐν ἐλλείψει τῆς ἀληθοῦς εὐεργεσίας καὶ τῆς ἀγνῆς ἀρετῆς, ἐν ταῖς ποικίλαις ταύταις τῆς ἀγαθοεργίας μορφαῖς πρέπει νὰ ἐκτιμῆσωμεν τὸ εὐγενές τῆς συμπαθείας αἴσθημα, τοῦ ὁποίου ἡ ἐκδήλωσις δύναται νὰ συντελέσῃ μεγάλως πρὸς ἀγαθὸν τῆς κοινωνίας καὶ πρὸς ἀνακούφισιν τῶν δεινῶν τῶν ὁμοίων ἡμῶν. Εἰς τὸν σκοπὸν ἀφορῶντες δὲν δικαιούμεθα ἴσως νὰ ὤμεν λίαν αὐστηροί.

Ἐν τούτοις ὅσον ἐπεικῶς καὶ ἂν κρίνωμεν τὰς τοιαύτας τῆς συμπαθείας ἐκδηλώσεις δὲν ἐπιδοκιμάζομεν τὰ ἐν χρήσει σήμερον μέσα πρὸς δημοσίας ἀγαθοεργίας. Ἐνώπιον ἡμῶν ἔχομεν, οὐδὲ στιγμὴν πρέπει νὰ λησμονῶμεν τοῦτο, θύματα καὶ συμφορὰν, ἃ εἶνε ἀπάνθρωπον νὰ ὑβρίζωμεν διὰ θορυβώδους ἐπιδείξεως ἑορτῶν καὶ χαρᾶς ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἀρωγῆς αὐτῶν. Τὰς δυσαρέστους ταύτας ἀντιθέσεις πρέπει ἐν ὀνόματι αὐτῆς τῆς συμπαθείας ν' ἀποφεύγωμεν. Εἶνε ἀρμόδιον ἄρα γε δυστύχημά τι νὰ παρέχῃ ἄμεσον εὐκαιρίαν εἰς ἑορτὴν τόσῃ λαμπροτέραν καὶ θορυβωδεστέραν ὅσον τὸ δυστύχημα εἶνε μεγαλειότερον; Εἶνε σκληρὸν καὶ φαιδραὶ ὀρχηστραὶ ν' ἀντηχῶσι μέχρι τῶν ὠτων τῶν θυμάτων μοὶ φαίνεται ἄκαιρος καὶ πῶς θρασεῖα ἢ τοιαύτη ἐπίδειξις τῆς πολυτελείας, ἢ σπουδῆ αὕτη πρὸς διασκέδασιν ἐν μέσῳ τῶν δημοσίων συμφορῶν, ἀναλόγως μάλιστα τοῦ μεγέθους, τῶν συμφορῶν τούτων, πλησίον χηρῶν καὶ ὀρφανῶν, ἐργατῶν ἄνευ ἐργασίας καὶ ἄρτου. Πρέπει, ἐν ταῖς ἑορταῖς, αἵτινες ὀργανοῦνται πρὸς ἀγαθοεργίαν, νὰ τηρῆται μέτρον τι, ποιά τις ἐπιφύλαξις, ν' ἀποφεύγηται ὁ θόρυβος καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια.

Οἱ ὀργανοῦντες αὐτὰς ἔπρεπε νὰ ἔχωσιν ἐν τῷ νῷ τοὺς λόγους τούτους τοῦ Λαβρυγέρου: «Ἐνώπιον συμφορῶν τινῶν αἰσχυρόμεθα διότι εἴμεθα εὐτυχεῖς.»

Πρὸ τίνος ἀνεγίνωσκον ἐν ἐφημερίδι τινί, οὐχὶ ἄνευ λύπης, ὅτι προάστειον ὄλον μεγαλοπόλεως τινὸς ἐώρταξε νύκτα καὶ ἡμέραν δι' ὀρχήστρας ἐν τῇ δημοσίᾳ πλατεῖᾳ συναυλιῶν καὶ χορῶν, ὅπως προσέληθ' εἰς ἀρωγὴν τῆς χήρας πυροσβέστου, πεσόντος θύματος τῆς ἀφοσιώσεως αὐτοῦ ἐν πυρκαϊᾷ. Ὑποθέσατε ὅτι ἐπὶ τοῦ ἡμίσεος τῶν Παρισίων, τῆς ἀριστερᾶς φερ' εἰπεῖν ὄχθης τοῦ Σηκουάνα, ἐπέσκηψε δεινὴ τις συμφορὰ, ἐπιδημία ἢ πυρκαϊά. Θὰ εἶνε ἀρμόδιον, ὅπως τὴν βοηθήσῃ ἡ δεξιὰ ὄχθη, νὰ πανηγυρίσῃ, νὰ κρούσῃ τύμπανα, νὰ στολισθῇ διὰ σημαίων, νὰ φωταγωγηθῇ;

Αἱ ἰδιωτικαὶ εἶτε δημοσῖαι εἰσφοραὶ πρέπει νὰ προτιμῶνται, μόνον δ' ὅταν καταδειχθῇ ἡ ἀνεπάρκεια αὐτῶν, τότε πρέπει νὰ προσφεύγωμεν εἰς ἄλλα ἀρωγῆς μέσα· ἐν τούτων εἶνε καὶ τὰ λαχεῖα, ἀλλὰ τὰ οὐχὶ εἰς εἶδη καὶ πράγματα περιττὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀλλ' εἰς χρῆμα δύναμενον νὰ κινήσῃ καὶ πολλῶν τὸ ἐνδιαφέρον, ἐπὶ τέλους δὲ καὶ νὰ ὠφελήσῃ. Ἴσως ἔλθῃ ἡμέρα τις καθ' ἣν ἕνεκα τῆς διαδόσεως τῆς ἀδελφότητος εἰς τοὺς πολίτας τῆς αὐτῆς χώρας ἢ καὶ εἰς πάντας τοὺς πεπολιτισμένους λαοὺς, καὶ τῆς ἐλαττώσεως τῆς ἐνδείας καὶ τῆς αὐξήσεως τοῦ πλούτου, δὲν θὰ ἦ πλέον ἀνάγκη νὰ δελεάζωμεν διὰ τοῦ κέρδους ἢ τῆς ἡδονῆς ἐκείνους εἰς οὐς ἀποτεινόμεθα πρὸς ἐθνικὴν ἢ διεθνῆ τινα ἀγαθοεργίαν. Ὁ οἶκτος ἀναπτυσσόμενος ὁσμημέραι ἐν ταῖς καρδίαις διὰ τῆς ἀγωγῆς, διὰ τῆς ἡμερώσεως τῶν ἡθῶν καὶ τῶν παραδειγμάτων, μὴ ἔχων δὲ καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ πολλαπλῆν ἐνδειαν ἐπικαλουμένην τὴν ἀρωγὴν του, ἀναγκάζουσιν αὐτὸν νὰ κατατέμνηται, νὰ ἐκλέγῃ, νὰ περιορίζηται, αὐθορμήτως, ἅμα τῇ πρώτῃ ἐπικλήσει, καὶ ἄνευ ἄλλου τινὸς ἐλατηρίου, θὰ προστρέχῃ εἰς πᾶσαν δυστυχίαν δεομένην ἀνακούφισεως, ἐγγὺς ἢ μακρὰν εὐρισκομένην. Ἄλλ' ἐφ' ὅσον δὲν τελεσθῇ ἡ πρόδοσις αὕτη δὲν δυνάμεθα νὰ καταδικάσωμεν καθ' ὀλοκληρίαν τὴν χρῆσιν μέσων ἤτων καθαρῶν καὶ ἀφιλοκερδῶν πρὸς ἀγαθοεργίαν. Τὸ εἰς τοὺς πεινῶντας καὶ ὀδυνωμένους ἀγαθόν, τὸ κοινωνικὸν ἀγαθόν, ὁ ἐπιδικώμενος σκοπός, τὸ ἀνύσιμον τῆς ἀγαθοεργίας δέον ν' ἀπασχολῶσιν ἡμᾶς πλεῖον τῆς μεγάλης ἢ μικρᾶς ἀξίας τῶν οὕτως εἰσφερόντων. Ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τὰ μάλιστα δέον νὰ ἐνδιαφέρῃ ἡμᾶς ἡ ἀρωγὴ τῶν δυστυχῶν, ἔστω, ἂν δὲν ἦ δυνατόν νὰ γίνῃ ἄλλως, καὶ δι' ἑορτῶν καὶ διασκεδάσεων καὶ διὰ τῆς ἐλπίδος κέρδους.

Ἐπικροτοῦμεν εἰς τὴν βαθμιαίαν ταύτην τῆς συμπαθείας ἐπέκτασιν εἰς συγκεντρικὰς ζώνας ὁση-

μέραι ευρύτερας. Ἄλλὰ δὲν εἶνε φόβος ἄρά γε μὴ ὅτι κερδίζει κατ' ἐπιφάνειαν χάνη κατ' ἔντασιν, ευρύτερα δὲ καθισταμένη γίνηται ἤττον βαθεῖα καὶ γενναία;

Ὁμολογῶ ὅτι ἡ συμπάθεια αὕτη ἡ μέχρις ἀπωτάτων χωρῶν ἐξικνουμένη, ἡ φερομένη ἐπὶ τῶν πτερυγῶν τῆς φαντασίας, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἦ τόσο βαθεῖα ὅσον ἡ συγκινοῦσα ἡμᾶς ἐπὶ τῇ συμφορᾷ τῶν οἰκείων ἡμῶν καὶ τῶν συμπολιτῶν, διότι αἱ δυστυχίαι ξένης χώρας δὲν δύναται νὰ συγκινήσωσιν ἡμᾶς ὅσον αἱ τῶν συμπολιτῶν ἡμῶν καὶ τῆς πατρίδος. Ἄλλὰ διότι τὸ νᾶμα τῆς συμπαθείας διαχέεται μακρὰν ἔπεται ἄρά γε ὅτι ἡ πηγὴ αὐτῆς, ἡ ἐν τῇ καρδίᾳ, δὲν εἶνε ἄφθονος, καὶ ὅτι ἐλαττοῦται πρὸς τοὺς οἰκείους καὶ τοὺς συμπολίτας; Τούναντίον πᾶς ἔχων ἀρκούσαν συμπάθειαν ἐν τῇ καρδίᾳ ὅπως μεταδώῃ αὐτὴν καὶ μακρὰν, καὶ ἐπὶ ξένων ἔτι καὶ ἀγνώστων, θὰ ἦ συμπαθέστερος πρὸς τὰ δεινὰ τῶν οἰκείων. Τὰ δύο ταῦτα αἰσθήματα, οὐ μόνον δὲν ἀποκλείουσιν ἢ περιορίζουσιν ἀλληλα, ἀλλὰ τὸ ἐν εἶνε συνέχεια τοῦ ἑτέρου.

Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ αἰσθήματος τοῦ οἴκου πρὸς τοὺς ἀρωγῆς θεομένους ἢ περὶ ἡμᾶς ἢ μακρὰν ἡμῶν ὄντας, εἶνε ἐν τῶν μεγίστων καθηκόντων τῆς οικογενείας καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν καθυβερνήσεων. Ὁ οἶκος εἶνε ἀβρὸν ἄνθος· ἐπιμελῶς δὲ πρέπει ν' ἀπομακρύνηται αὐτοῦ πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ τὸ μαράνη.

Ἐν τε τῇ ἰδιωτικῇ καὶ δημοσίᾳ ἀγωγῇ συντονος δέον νὰ καταβάλληται ἐνέργεια πρὸς καλλιέργειαν τοῦ ἐξαιρέτου τούτου αἰσθήματος καὶ πασῶν τῶν εἰς ἀνάπτυξιν αὐτοῦ συντελουσῶν πνευματικῶν δυνάμεων.

Καθ' ἡμᾶς εἶνε πεπλανημένος ὁ περὶ τῶν παιδίων στίχος τοῦ Λαφονταίνου: «Ἡ ἡλικία αὕτη εἶνε ἄνευ οἴκου.»

Ἐπίσης δὲ πεπλανημένως, κατὰ τὴν ἡμετέραν κρίσιν, παιδαγωγοὶ τινες ἐν οἷς ὁ Ἐρμπερτ Σπένσερ δισχυρίσθησαν ὅτι οἱ παῖδες ἔχουσι φυσικὴν τινα πρὸς τὴν σκληρότητα κλίσιν. Συμφωνῶ μᾶλλον πρὸς τὸν Στέρν ἐν τῷ Tristram Shandy. Ἐπιτιμῶ, ὡς κέρειος τὴν ἀγαθὴν καρδίαν τοῦ ἀγαθοῦ θείου Τωβία, ὅστις ἀντὶ νὰ συντρίψῃ ὄχληρόν τι ἔντομον λαμβάνει αὐτὸ ἀβραῶς ἀπὸ τῶν πτερυγῶν, ἐγείρεται τῆς τραπέζης, ἀνοίγει τὸ παράθυρον καὶ ἀφίνει αὐτὸ ἐλεύθερον λέγων: «Πήγαινε, δυστυχημένο, δὲν θὰ σὲ πειράξω· ὁ κόσμος εἶνε ἀρκετὰ μεγάλος διὰ ν' χωρέσῃ καὶ σὲ κ' ἐμέ!» Ὁ Στέρν ἰδὼν τὴν σκηρὴν ταύτην ἐν τῇ παιδικῇ του ἡλικίᾳ διηγεῖται ὅτι συνεκινήθη τὰ μέγιστα. Ἡ παιδικὴ ἡλικία, προσλέγει, εἶνε ἡ ἡλικία τῆς συμπαθείας. Συμφωνοῦμεν πρὸς τὸν Στέρν.

Οἱ παῖδες δεικνύονται ἐνίοτε ἀνηλεεῖς, ἀλλ' ἐξ ἀγνοίας τοῦ κακοῦ ὅπερ πράττουσι, ἢ ἐκ κακῆς

ἀγωγῆς, καὶ κακῶν παραδειγμάτων, ἀλλ' εὐθὺς ὡς ἐνοήσωσι τὴν δυστυχίαν καθίστανται συμπαθεῖς εἰς τὰ δεινὰ τῶν ἄλλων.

Ὁ Ἐλεος εἶχεν ἄλλοτε ἐν Ἀθήναις βωμὸν ἐν μέσῳ τῆς πόλεως. Δέον νὰ ἔχη βωμὸν ἐν πάσῃ καρδίᾳ. Ἐν ἑλλείψει ἄλλων ὑπερόχων αἰσθημάτων, τοῦ καθήκοντος, τῆς θρησκείας, τῆς ἀγάπης ἐξασθησαν πάντων, ἄς ἔχωμεν κἂν ἀκμαῖον ἐν ἡμῖν τὸν οἶκτον. Ἄς ἀνακουφίξῃ ὅσον ἐνεστι πλεῖον θὰ ἦθῃ ἡμῶν καὶ τὰ πάθη. Πάντες ἄς συμπαθῶμεν καὶ πρὸς τὸν ἀλλοδαπὸν καὶ πρὸς τὸν ἠττηθέντα ἐχθρόν. Καὶ ἐν αὐταῖς ἔτι ταῖς ἐπαναστάσεσι καὶ ταῖς πολιτικαῖς ταραχαῖς, ἄς δεικνύωμεν οἶκτον πρὸς ἀλλήλους! Ἄς χρησιμεύῃ οὕτως ὡς ἐγγύησις ὅτι δὲν θὰ ἐπαναληφθῶσι πλέον αἱ φρικαλεότητες τοῦ παρελθόντος· ἄς χρησιμεύσῃ ὡς ὕψιστον καταφύγιον τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ὡς περιφανὲς σημεῖον, διακρίνον ἡμᾶς τῶν βαρβάρων καὶ τῶν ἀγρίων. Ἡ συμπάθεια ἄς ἐκτείνηται ὅσημέραι περισσότερον ἐφ' ὅλων τῶν μερῶν τῆς οἰκουμένης, ἄτινα, παρὰ τὴν πρὸς ἄλληλα ἀπόστασιν, προσεγγίζει ἢ πρόοδος καὶ ὁ πολιτισμὸς!

(Francisque Bouillet)

ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Μετὰ δέμηνον παύσιν ἠνοιχθήσαν ἀνὰ τὸ Κράτος αἱ κεκλεισμένα τῶν σχολείων θύραι. Ἡ διδασκτικὴ μηχανὴ ἄρχεται πάλιν λειτουργοῦσα ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ἐκπαιδευτικὸν ἡμῶν πρόβλημα ἐπανερχεται αὐτὸς φοβερόν.

Πάντες ἀνομολογοῦμεν ὅτι τὰ σχολεῖά μας, μικρὰ καὶ μεγάλα, δὲν ἐκπληροῦσιν ὅσον δεῖ τὸν προορισμὸν αὐτῶν, ὅτι δὲν ἐνασκοῦσιν ἀγαθὴν ἐπὶ τῆς κοινωνίας ἐπίδρασιν, ἀναπτύσσοντα καὶ διαπλάττοντα, κρατύνοντα τὸ φρόνημα καὶ ἡμεροῦντα τὴν καρδίαν. Ἄλλοι λαοὶ ἀνήρτησαν τὰς θριαμβευτικὰς αὐτῶν δάφνας εἰς τὴν θύραν τῶν σχολείων των, ἀλλ' ἡμεῖς ἔχομεν τὴν ἀπελπιστικὴν βεβαιότητα ὅτι ἡ τύχη τῆς Ἑλλάδος οὐτ' ἐδημιουργήθη οὔτε θὰ δημιουργηθῇ ὑπὸ τὴν στέγην τῶν ἰδικῶν μας. Ἡ ἐκπαίδεσις ἡμῶν ἡμιάζει πρὸς ἀσθενῆ, ἢν συντηροῦμεν διότι δὲν δυνάμεθα ν' ἀφήσωμεν αὐτὴν ν' ἀποθάνῃ, ἀλλὰ περὶ τῆς ἀναρρώσεως τῆς ὁποίας ἐλαχίστας ἔχομεν ἐλπίδας.

Συνήθως ὡς αἷτιοι τῆς τριαυτῆς καταστάσεως τῆς παρ' ἡμῖν παιδείας θεωροῦνται οἱ διδασκαλοὶ. Εἶνε ἀμόρφωτοι, εἶνε σκαιοί, εἶνε ἀμαθεῖς! κραυγάζουσι πολλοί. Βεβαίως οἱ πλείστοι τῶν διδασκάλων μετέρχονται τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν πρὸς ψωμισμὸν μόνον, μεταλλάσσοντες αὐτὸ ἅμα τῇ πρώτῃ εὐκαιρίᾳ, οὐδὲ τὸ παράπαν δ' ἐννοοῦσι τὴν ἱερότητα τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν καὶ